

W 180457

JAN 19 1933

596494

Г.Ганько.

Д О М О М Е Н Т У.

Відсвятковано 12 річницю Совітської влади. Влади, що її падіння де-хто чекав уже на другий день, після того, як більшовики скинули Російський Тимчасовий Уряд. Влади, життя якої, як багатом здавалося, протягнеться якихось пару місяців. Влади, що була на краю прирви в 19, 20, 21 роках. 12 років - час немалий для влади узурпаторів, а нам, емігрантам, він уявляється аж надто довгим.

Але - в оцінці майбутніх можливостей взагалі і долі більшовицької влади зокрема - сам по собі термін 12 років - нічого не значить. Не є він доказом сили та тривалості влади, бо доказів цього треба шукати де-інде - в аналізі сучасної політичної, економічної та міжнародної кон'юнктури, в аналізі тих сил, що діють на просторах С.С.С.Р., в оцінці самих можливостей - виходів із ситуації, що намічаються, вважаючи на весь комплекс обставин, що склалися. Час теж можна брати на увагу, але тільки вважаючи на те, чи він працює на, чи проти тих чинників, долю яких ми хочемо дослідити.

Найтяжче завдання до розв'язання, це заглянути в майбутнє. Означити, вловити - на підставі даних сучасності - той напрямок, який приймуть події. Пізнати тенденції розвитку їх і сказати, що нам може дати - хоч би приблизно, хоч би в загальних рисах - завтрашній день.

Обмежена людина в своїх пізнавальних здібностях і як-що на питання - де знаходимося - ми можемо дати хоч де-яку відповідь, то у відповіді на питання - куди простусмо - завше можуть бути неточності, неясності, недоліки.

У 1921 році Карло Каутський писав: - "Треба рахуватися з неминучістю краха комуністичної диктатури в дуже недалекому майбутньому. Не можна визначити певного терміну. Цей крах може статися завтра, але може прийти значно пізніше, ніж це можна зараз гадати. Одне лише є без сумніву: біль-

і зараз
аногі
світ
переступив
черву
чужу
чужу

котиться вниз, до того ж темп цього руху чим далі все більше прискорюється"/К.Каутський. От демократії к государственному рабству. Рос. переклад Берлин, 1922, ст. 95/.

Пророкування - взагалі річ непевна. Але не можна сказати, що Каутський не мав рації, коли виносив свій присуд більшевизму. Він лише не вважав на гнучкість більшовиків і брав більшевизм, як він уявлявся в часи військового комунізму. А тим часом прийшов НЕП. За ціну принципових відступлень, одкинувши на бік частину свого ідейного вантажу, більшевизм урятувався. Ідеологічно більшовики скраховали, політично - вони закріпили свою владу ще на 8 років.

Але пішовши шляхом НЕП'у більшевизм знову опинився на краю прирви. "Голод його породив, ситість його загубить", - такий присуд виносили більшевизму ті, хто вірив у його еволюцію. За розкріпаченням економічним мусіло йти і розкріпачення політичне. Еволюціоністи мали рацію - але й вони не звернули уваги на ту ж гнучкість вождів більшевизму. Побачивши, що НЕП вириває ґрунт із під ніг, більшовики крутнули кермо на 180 ступнів. І знову більшевизм повернувся до своїх джерел - до епохи військового комунізму.

І тепер, оцінюючи нові можливості, придивляючися до неясного обрису майбутнього, ми, не зупиняючися поки що на тому, що несе з собою ця нова хвиля донеповського комунізму, маємо дати відповідь на таке питання: чи є можливий - в майбутньому - новий поворот, перехід на старі неповські шляхи? І, нам здається, на це питання треба дати відповідь негативну. Бо є межа і для гнучкості.

У 1921 році Ленін знайшов був зручну формулу, щоби виправдати перехід до НЕП'у. Ця формула знайшла свій відгомін у прийнятій в минулому році програмі Комінтерну - військовий комунізм - лише на час небезпеки, на час збройної боротьби з ворогами "пролетарської" держави. Знайшлася зручна формула і в сучасних вождів більшевизму, щоби виправдати відхід від НЕП'у: скінчився період відбудови, почався період реконструкції господарства на "соціалістичних" підставах. Але формули, щоби відмовитися знову від цього, т. зв., соціалістичного будівництва придумати не можна, а це означає

Але крахом є і цей, новий, що зачався, період "соціалістичного будівництва".

Ми не розглядатимемо тут у цілому й детально основних рис господарчого плану большевиків, темпів знаменитої "пятилітки", установок генеральної лінії партії. На цьому місці ми лише скажемо, що план цей, абстрагуючи навіть від тих фактів реального життя, які ми щоденно спостерігаємо на тлі совітської дійсності, має такі органічні вади, які свідчать лише, що він міг зародитися в умовах занепаду, безвиглядності, відсутності виходу з становища. Так, план цей приймає теорію можливості соціалізму в одній країні. Це всупереч наявним фактам сучасного економічного життя, що кажуть нам про зв'язок між поодинокими народними господарствами, про існування єдиного господарства світового. Це всупереч і первісній доктрині самих комуністів з її ставкою на всесвітню революцію. Але що ж робити? Ставка на цю революцію явно бита. Прийшла - хай часткова, хай тимчасова - але стабілізація капіталізму. Доводиться придумувати нову теорію, якій бракує хадних логічних і наукових аргументацій. Те ж саме треба сказати і про можливість здійснення соціалізму в країні економічно відсталій, з 80% індивідуальних селянських господарств, країні бідній матеріально і духовно. На допомогу тут висунутий лозунг "догнати і перегнати" капіталістичні країни Заходу Європи, але це ж є лозунг, а не аргумент. Нарешті план побудований на високих, шалених темпах розвитку господарства та його продукційних сил. Знову таки, абстрагуючи від реальності тих темпів розвитку, треба ствердити категорично, що тут теж є внутрішня незгідність, логичне протиріччя. Або плановість - або швидкі темпи розвитку. Здійснити планове господарство можна лише в умовах більшої чи меншої стабільності цілого господарчого життя. І навпаки, швидкий розвиток продукційних сил завжди руйнуватиме всі наперед вироблені плани. І кожна спроба здійснити плановість в умовах швидко зростаючого господарчого організму або за планом установити швидкі темпи розвитку - наперед засуджена на неуспіх.

Це що до архітекτονіки плану, його внутрішнього логічного погодження з наукою про народне господарство і з власною комуністичною доктриною. Не витримує критики цей план і з точки зору

ду його внутрішнього змісту. Примусова колективізація села, втягнення його живосилом до соціалістичного сектора, по-за тим, що зустрічає внутрішній опір з боку багатоміліонової маси селянства, вона - колективізація - руйнує добробут індивідуального селянського господарства - підриває в той спосіб основи, на яких тримається народний дохід країни. З другого боку, швидкий темп індустріалізації країни має відбуватися за рахунок нагромадженого переважно в приватно-господарському секторі доходу. Маємо зачароване коло, вихід із якого лише в зубожінню населення, відбиранню у нього останніх лишків, на який шлях власне і стала большевицька влада. І чим більше зменшується платіжна здатність населення, тим збільшуються вклади до промисловості. А голодне та роздязнене робітництво ясно що не може дати тих темпів продукційности праці, які передбачає і на яких побудований план. І падає /а не зростає/ продукційність праці, що сконстатовано недавно в "совіті з'їздів госпромиловости й торгівлі"; і поруч із цим спостерігаємо инше явище, характерне для совітської господарки - із збільшенням продукції в кількості, падає якість виробів.

Все це явища натуральні, неминучі, що є наслідком плану, побудованого на невірних передпосилках, на ігнорації законів логіки та економіки. Вони наявно викривають нереальність цього плану і неминучість краху його, не дивлячися на весь галас совітської преси про небувалі досягнення п'ятилітки.

Отже большевицький план побудовано всупереч здоровому розуму, всупереч логіці, всупереч науці, нарешті всупереч самій їхній доктрині. Такий план могла побудувати і почати здійснювати влада, яка почуває себе засудженою, обреченою. Як стародавній лицарь на роздоріжжі - куди не поїдеш - скрізь загибель. Тільки й те, що тут не три, а дві дороги - назад до НЕП'у - "мирна" смерть від ситого й окріпшого населення, вперед - до царства комунізму - смерть у боротьбі за нездійснені мрії та утопії.

І боротьба ця вже йде. Йде війна влади з населенням. По одному боці фронту - влада, "верхушка" компартії з урядовим і судовим апаратом, з Г.П.У., міліцією та армією, по другому - вся решта

селянство
населення
І в першу чергу населення

Во на нього в першу чергу впав увесь тягар нового експерименту. "Широке розгортання колхозного руху, перехід до будівництва великих колхозів і до загальної колективізації цілих районів відбувається в умовах різкого загострення класової боротьби" - пише "Економическая жизнь" / № 263 - передова/.

Ми не будемо зупинятися на всіх перепетіях цієї боротьби. Ми лише спинемо увагу на характеристичні ворогуючих таборів, щоб на підставі цієї характеристики вивести ознаки кінця, краху, катастрофи, що на наше глибоке переконання, уже став у весь свій грізний аріст перед большевицьким режимом.

Почнемо з влади, і в першу чергу з вождів. Замість Леніна, що був-будь-що-будь-геніальною особистістю, що користувався необмеженим авторитетом у рядах своєї партії, що умів вести за собою маси і умів маневрувати, знаходити в скрутному становищі блискучі формули - замість Леніна - Сталін, людина великої волі, але не бистра на розум. Тримається лише тому, що большевики є прихильниками ідеї сильної особистості, і вважають, що їм потрібний "вождь". Його слухають, його шанують і величають, але йому не поклоняються. І це особливо яскраво виявилось під час його боротьби з т.зв. "ліvim" ухилом, з Троцьким та троцькистами, що була власне боротьбою за владу, за провід.

Правий ухил виник на ґрунті принципових розходжень. "Праві" не тільки бачили все божевілля Сталінської генеральної лінії, але пробували уарґументувати свої відмінні позиції. Переміг Сталін, бо розкритикувати його лінію було не тяжко - вона не витримує жадної критики - але протиставити їй щось своє - цього, виходячи з засад большевицької ідеології, праві не могли.

І комуністична партія втратила те найголовніше, що досі було її характерною рисою і що так потрібне в умовах боротьби з населенням. Вона втратила монолітність, єдинність. - На кожних із трьох комуністів один обов'язково з правим, другий із ліvim ухилом, - пишуть звідти. Комуністичні часописи повні грізними обвинуваченнями на адресу правих "уклоністів". І коли читаєш ці обвинувачення

у хилі" в стріжках меншевицьком
і заклад - з "грізно-дурназною"

одній і тій же статті читаєш про небувалі господарчі досягнення СРСР, то стає дивним. Коли, справді, такі досягнення, коли країна так швидко йде по шляху соціалізму, коли 5-ти літку має бути виконано навіть у 4 роки, то чому ж тоді ветерани більшовизму - Рикови, Томські, Бухарини тепер, коли ідея їх ось-ось перетвориться в життя, відхрещуються від цих досягнень, вимагають повільнішого темпу, застерігають, "ухиляються"? "Переякались", каже офіційна радянська преса. Так, дійсно переякались, але переякались тому, що вони побачили всю небезпеку Сталінської лінії, небезпеку, що загрожує загибеллю комуністичному режимові.

Це що до вождів. Але розкол пішов і вниз і партійна маса не є вже міцно злитованою силою, якою вона була за часів військового комунізму. Та крім розколу йде ще й розклад.

Перемога, а ще більше влада в розкладаючий спосіб вплинула на "стару гвардію" більшовизму. Радянські часописи дуже часто здійснюють галас про те "міщанство", що просякає в лави комуністичної партії. Міщанство - як бажання спокійного життя, тихих радощів, відпочинку від бурхливого періоду боротьби та напруження. Це - в ліпшому випадку. А в гіршому - спостерігається моральний занепад, п'янство, хабарництво. Переводяться "чистки", притягаються нові елементи, - але це вже не ті загартовані, захоплені фантастичною мрією, завзяті прихильники ідеї комунізму. Є міра і для патосу, є міра і для напруження.

Минув час оргій,

Не було вінців

І на вино не стало винограду...

І що було можливо під-час оргій горожанської війни, під-час боротьби на всі чотири сторони, з цілим світом, то це не можливо зараз, на 12 році більшовицької революції. Час працював не на, а проти більшовиків.

У часи військового комунізму, в часи горожанської війни партійна маса жила все ж надією - ось вибухне світова революція і західно-європейський пролетаріат прийде на допомогу з масово нагромадженого на Заході багатства. Ця надія завела. Доводить ся розраховувати лише на власні сили. А їх, цих сил, нема, вони вже виснажені. Їх ні виснажили

Значить
Горі
що
заврані, що
завтра
ще
більше
грозить
розвалу
і
небох
для

вики. І потім ще: хтось із військових сказав "поривання не терпить перерви". А "перерву" було дано - це НЕП, за якого і комуністична партія зазнала була спокійнішого життя.

Ми можемо сконстатувати: комуністична партія виходить до нового бою ослаблена боротьбою на верхах, розкладом у низах. Ну а на другім боці фронту - населення? В докладі Воропінова подана досить вірна характеристика становища поодиноких верств його. Характеристика, що підтверджується й іншими даними, які приходять із СРСР. Примусова колективізація викликала на селі справжню війну, яку більшовики називають "класовою боротьбою". Війна ця виявляється в боротьбі проти всіх заходів влади; убивають комуністичних агентів; палять хати членів комітетів сприяння хлібозаготівлі. Війна ведеться неорганізовано, спорадичним вибухом народного гніву. Поки-що більшовики скрізь перемагають і розправляються жорстоко. Знову забував терор, знову запрацювало Г.П.У. Незадоволення зростає і серед робітництва. Падає в ціні червонець, божевільна політика більшовиків що до селянства позбавила міста хліба і інших їстівних продуктів, росте дорожнеча, погіршується житловий рівень. І, головне, зростає армія безробітних, яка за 10 місяців цього року досягла рекордної цифри - 2.200 тисяч, при загальній кількості робітництва, що працює - в 3.200 тисяч. Це значить, що на кожних 100 робітників, що працюють, припадає 70 безробітних. Відношення, яке не спостерігається в жадній із європейських країн /В Англії, де особливо гостро стоїть проблема безробіття, - 10 - 12%. А в це число безробітних не входять ще безробітні з села, які стали безробітними в наслідок руйнації селянського господарства та примусової колективізації. Правда, робітники тримаються поки-що гасивно, хоча в закордонних часописах недавно промайнула звістка про мітинги незадоволення в Москві, що їх розігнала поліція, про страйки на деяких заводах Ленінграду то-що. Так що можна назагал ствердити, що неважаючи на режим терору, репресій, шпіонажу та провокацій, населення СРСР активно реагує, активно виступає проти влади. Хоча виступати й тяжко. - "На 5 днів, що хотять вести політику боротьбу проти"

один із тих, хто брав участь в такій боротьбі, а тепер утік закордон. Але боротьба все ж ведеться, неорганізовано, стихійно, і це підламлиє остаточно сили правлячої партії, це більше її розкладає. Внутрішній розклад супроводить розклад зовнішній в наслідок непосильної боротьби з власним населенням.

Розклад має привести до занепаду. Коли це буде, сказати не можливо. Але певні ознаки кінця маємо. За часів НЕП'у на еміграції ширилося й зростало сменовеховство. Їхали слабодухи й маловіри, але те, що вони їхали було ознакою часу - більшовизм виявлявся як режим, що закріпився надовго. Тепер спостерігаємо зворотнє явище. Еміграційне сменовеховство зійшло на-нівець, натомість з'явилося нове сменовеховство - втеча з совітського раю або старих сменовеховців /Воропінов/ або членів комуністичної партії, активних діячів та урядовців Союзу /Беседовський/. Цілий шерег таких бувших комуністів, з числа переважно закордонних представників відійшов і відходить від більшовизму, залишаючися по затишних кутках "буржуазної" Європи і не бажаючи навіть на грізний заклик Політбюро повертатися до совітського раю. Це - директор Госбанку Шейнман, був. голова Северолесу С. Ліберман, був. торг. представник у Парижі Кузнецов, був. 1-й секретарь Полпредства в Берліні А. Соломон, торгпред у Константинополі Ібрагімов, - називаємо лише найвидатніших.

Совітська влада, нервується, вбачає скрізь змови, навіть там, де їх нема. Арештовує невинних людей /Сфремов і інші на Україні/, розстрілює невідомо за що /брати-схимники Григоровичи на Північному Кавказі/. Невидно навіть системи в терорі, позначається лише переляк зацькованих деспотів, що почують себе оточеними ворогами і відчують, що вже приходить край їхньому пануванню.

Певною ознакою кінця є й розклад, занепад комуністичних партій у Західній Європі. Почасти це явище зв'язане з стабілізацією тутешніх господарчих і політичних відносин, але почасти, і навіть у більшій мірі, воно відзеркалює в собі провал більшовизму в Совітській Росії. Розгром чехословацької комуністичної партії на останніх виборах до парламенту, повний розклад Французької

дог. розклад
в рідних
співбратів
і партій - і пори із цих сменовеховців
комуністичної партії, організації
німецьких комуністів

воного дня" по всіх країнах Західньої Європи - все це, руйнуючи до щенту останні крихти надії на всесвітню революцію, свідчать і про те, що агресія Комінтерна падає, а разом із цим падає, завалюється і та влада, що на своїх плечах тримає Комінтерн.

І коли не можна встановити терміну падіння більшовицької влади, то можна з певністю захищати таке положення: у нас нема жадних підстав для твердження, що більшовизм не завалиться дуже скоро; навпаки, маємо надто багато даних за те, щоби говорити, що падіння більшовизму може прийти в найближчому майбутньому.

Большовизм - явище суто російське. Большовицька влада - влада Росії, що окупувала територію "іногородців". Тому на землях поневолених народів більшовицький гніт подвійний - як гніт політичної диктатури і як гніт антинаціонального окупанського уряду. Тому і боротьба населення проти влади і на цілому Півдні бовшої Росії /Україна, Кавказ/ і в Туркестані ускладнюється і загострюється привнесенням національних моментів. Тому в числі труднощів, що повстали на шляху у більшовиків, одну з головних ролей грає стремління завоєваних колоній визволитися з московського ярма, що руйнує знову таки по иншій лінії господарчі плани для єдиного господарчого організму, яким більшовики хотять зробити Совітський Союз. Тому по всіх "федеративних і автономних" республіках /а то й просто завоєваних областях - Дон, Кубань/ виявляється найбільша нервовість більшовиків і найбільша праця Г.П.У.

Падіння більшовицького режиму означатиме падіння окупанської влади. Треба, щоби ця нова катастрофа на Сході Європи поневолені Москвою народи використали так, щоб уже назавше спекатися Москви, з якою нещаслива доля ці народи повязала.

----- 0 -----

Б.О-ко.

ЖИВІ СВИДКИ.

1.

В о р о п і н о в.

Бувший член Кубанської Ради. Емігрант. Року 1922 поїхав із закордону на Кубань. Можливо, що він вірив у можливість мирного перетворення большевизму, у можливість праці й співпраці з большевиками.

6 1/2 років він прожив у большевицькому царстві і тяжко заплатив за досвід. За цей час він перебував майже у всіх в'язницях Північного Кавказу, був висланий за межі Кубані, був під доглядом Г.П.У. і на нелегальному становищі. Нарешті не витримав і втік. Через Україну до Румунії, а звідти до Чехії. В Празі 12 жовтня відбувся його доклад "Внутрішнє становище СССР на 1/VII.1929". Докладчик ствердив те, про що ми знали, про що мали уяву, про що багато пишеться в емігрантській пресі. Та й не міг він багато бачити у в'язниці сидячи, чи ховаючися від агентів ГПУ, або працюючи в маленькому кооперативі. Але все ж цікаво було все те, про що оповідала людина, котра своїми побачила всі "прелесті" советського режиму. Цікаві були й остаточні його підсумки та висновки, до яких він прийшов у результаті свого нещасливого спробітництва з большевиками.

Докладчик оповів про свої перші враження, які одержав, як тільки приїхав із транспортом ре-емігрантів до Новоросійська. Його вразили нужденність та злидні, які дивували після спокійного, мирного та вдоволеного життя в Західній Європі. Він розповів, як за часів НЕП'у життя почало було входити в свої береги, як уже розвивалося господарство та як населення бралося до праці, - з'явилася ж надія, що большевиків можна здихатися мирним шляхом, що за господарськими полегченнями прийдуть і політичні свободи. Але й большевики зрозуміли чим їм НЕП загрожує, і раптом повернули курс на ліво, назад, до часів військового комунізму. В першу чергу ліквідовано було приватну торгівлю.

говлю та промисел. Потім за хлібороба взялись. Докладчик малює страшні картини війни совлади з хліборобом, картини, що стали потім побутовими. Він оповідає про знущання над населенням. Наводить факти. Наприклад у станиці Невиномиській у одного діда знайшли 150 пудів зерна. За де-кілька років він припас на старість це зерно. Його арештовують, кидають до в'язниці на 6 місяців, а хліб... забірають. Облігації позик накидаються хліборобові примусово. Загрожують в'язницею, навіть смертю. Один хлібороб із станиці Лабинської позбувся коней, молотилки - щоби тільки заплатити за ці облігації. Але не вистачило і він з одчаєм збожеволів. Самооподаткування переводиться, між иншим, і в такий спосіб: в ночі приїздить до станиці агенти влади, викликають найбільше поважаних громадян і, загрожуючи їм смертю, примушують, щоби вони на сході виступали за податок. Відношення населення до влади вороже. Яскраво це відчув докладчик у 1928 р. під час своєї подорожі по півдню України, де селяне в потязі давали советську владу. Перед від'їздом із Одеси один портовий робітник так казав докладчикові: - "У нас тепер, коли голодний, то кажи, що наїдений, та ще й кажи, що тебе нагодувала советська влада". Але найбільше пригнічена інтелігенція. Вона в цілковитій залежності від влади. Нікий будь вияв незадоволення тягне за собою позбавлення служби, а це в советських умовах означає майже голодну смерть. Докладчик відмічає де-що й позитивного. Так, колишня ворохнеча між козаками та городовиками тепер уже не існує. У їх тепер спільні інтереси й спільний ворог - советська влада. І часто можна почути, що городовик каже козакові: - "Починайте ж боротьбу проти большевиків, а ми вас підтримаємо". - Але козак відповідає - "Уже з нас досить, раніше починали ми, а тепер починайте ви!". Але козакам тяжко починати. До них із особливим недовір'ям ставиться советська влада; навіть у регулярне військо боїться їх приймати. Дуже мало зроблено для освіти козаків, дуже часто козацьких дітей і до школи не пускають. По станицях можна побачити школи, що були зруйновані за часів революції та так і стоять не ремонтвані. Советська влада чимало помагає дрібним народам - як караїмів, балкарів. Для перших нову школу побудова-

ло й нема, а, як і за царів, існує "єдина неділима". Докладчик ствержує зріст сепаратистичних настроїв у поневолених народів взагалі і на Кубані зокрема. Поневолені народи бажають відділитися від Москви.

На повстання населення розраховувати тяжко. У советської влади надто міцний урядовий апарат, ГПУ і досить дисциплінована армія. Нарешті сама партія, не дивлячися на "ухили" ще досить збіта і, почувавши себе серед ворожого табору, здатна боронити до останнього свою владу та свої привілеї. Влада тримається терором, шпіонажем, провокацією. Найактивніші й найздібніші люди, які могли б із владою боротися, по в'язницях, на заслання, чи під доглядом, "на учоті", так що й поворухнутися не можуть. Розвивається пасивність, зростає п'янство. Хлібороби пропивають своє добро - однаково ж большевики заберуть. Настрої "пораженчеські", - питають - та що ж там роблять англичане? покладають надію на еміграцію, чекають від неї активності.

Воропінов приходить до висновку, що досить зовнішньої сутички, досить, щоби відбулася мобілізація, а населення достало до рук зброю і на просторах Сов. Союзу можна чекати великих подій.

2.

Б е с е д о в с ь к и й.

Совітський урядовець, старший радник парижського полпредства, заступник посла. Член комуністичної партії і, як його називає Літвінов у листі своєму до посла в Японії Коппа, "одін із наших молодих і подаючих надєжди красних дипломатів". І оцеї ось блискучий совітський дипломат темної осінньої ночі крадькома тікає з полпредства, перелазить, як той злодій, з паркані і кидається до французької поліції за допомогою, щоб вивезти з посольського будинку свою родину. Кидає кар'єру так блискуче почату /йому 32 роки/ і переходить на становище емігранта. Міняє мандат дипломата на паспорт біженця.

Ми не думаємо підсаджувати п. Беседовського на п'єдестал пера, чи це де-хто робить Беседовський

Політбюром в пер-
утік до, розішлючись із

лядах на основні лінії більшовицької політики, мусів тікати. Здібний і розумний, він, побачив те, чого в своєму засліпленні не бачать інші політики совітські: що наближається кінець, що корабель починає вже потопати і що треба з засудженого на загибель корабля тікати завчасно. Геройства тут немає ніякого, але факт сам по собі знаменний. Перехід до еміграції першорядного совітського дипломата, що відбувся з таким небувалим скандалом, свідчить насамперед про такий розклад більшовицької влади, що далі, здається, немає вже куди йти.

Опинившись під захистом французької поліції, Беседовський почав свої виступи - в інтерв'ю і в пресі. В російській газеті "Последніе Новости" друкуються його статті, де він, надзвичайно цікаво, дотепно та уразливо, малює сучасний більшовицький режим та найголовніших діячів його. Внутрішню ситуацію СРСР Беседовський знає мало - він із року 1925 на дипломатичній службі, усе в роз'їздах, спочатку в Японії, потім у Парижі. Але він дуже добре знає правящу головку СРСР - трійцю - Сталіна, Молотова, Кагановича, і прекрасно поінформований про закулісну сторону закордонної більшовицької політики. Перед нами, як живі, проходять - Сталін - жорстокий, упертий фанатик, Молотов - обмежений та твердолобий, і шустрий Каганович. Розкривається боротьба між двома Наркомінделами - розумним, освіченим "баріном" Чичериним та неотесаним, спритним "лавочником із Варшави" Літвіновим. Переміг Літвінов, бо Чичерин богуз, а до того ще й п'яниця.

Беседовський ствержує, що закордонна політика СРСР, якою керує Політбюро, провадиться з розрахунком на піднесення революційної хвилі в Західній Європі, на вибух світової пожежі. Але цікаво те, що в світову революцію по-справжньому - як це каже Беседовський - тільки Сталін вірить. Решта - удають, що вірять. Бо не вірити забороняється.

Цілим Союзом керує Політбюро, Політбюром - його секретаріат, а секретаріатом - перший секретарь Сталін. Від Сталіна виходить і знаменита "пятилітка" з її божевільним темпом індустріалізації, нищенням села, колективізацією та совхозами і рівняння на світову революцію з спробами викликати за допомогою грошей загварушення

серес

західно-європейських робітників. Встановилась одноособова диктатура. Навколо Сталіна або люди, що виконують слухняно все те, що їм звелють, або авантюристи, що гриють руки. Це оточення освітлює події внутрішньої та зовнішньої політики так, що би догодити диктаторові. А спробуй сказати, що зріст промисловості - ілюзія, що в дійсності зростає загальне зубожіння населення - і вмиє з'явиться обвинувачення в правому ухилі, усунення від роботи, висилка чи й смерть. Дипломати, що би догодити диктаторові, посилають до Москви інформації, що революційні настрої серед західно-європейського пролетаріату все зростають, що ось-ось треба чекати вибуху світової революції. А хай дипломат спробує написати правду, він негайно попаде в списки непевних чи й ворогів СССР.

Беседовського давно вже запідозрено в правому ухилі. Але розв'язку прискорило його повідомлення в Москву, про те, як пройшов у Франції "червоний день" - 1 серпня. Він написав правду. Він написав, що на вулицю вийшло 2.000 робітників і 20.000 поліцаїв. З того часу його доля була вирішена і він мусів рятуватися.

Ні в революцію ні в "пятилітку" майже ніхто з партійців не вірить. - "Варто послухати інтимні розмови членів партії, коли вони вертаються з партійного зібрання. Тільки-що вони голосували і захищали офіційну лінію... В приватних розмовах, з певними друзями, розуміється, вони на всі боки лають те, що тільки-що обороняли. Але такі розмови стають все більше небезпечними, бо де-хто з членів партії з метою партійного просування наперед, робить доноси до Ц.К.К. / Центрального Контрольного Комісія / про те, що почув під час приватної розмови". - Таке оповідає Беседовський про цей режим брехні, фальші, провокації та терору. Такими фарбами малює він сучасних можновладців, ту невелику касту, що вже 11 років керує багатоміліоновим населенням Сходу Європи.

А чим же тримається їхня влада? Диктатура Сталіна тримається на дуже розвиненій у большевиків вірі в "сильну особистість". У них є "вождь", а це головне. Технічна ж опора влади - це, розуміється, Г.П.У. ГПУ підтримує владу бо існування сучасного режиму для нього питання життя. "Один із

робітників в ГПУ так висловився:
відповідальних

у нас розуміють, якщо правий ухил переможе то ГПУ - каюк". Але в партії, як каже Беседовський, "тисячі і десятки тисяч членів уже хитаються". "Де-хто, поки що більшість, вірить в можливість виходу із скрутного становища шляхом реформ. Меншість уже починає схилитися до думки, як не тяжка вона для них психологічно, про необхідність виходу шляхом революційним". Ці члени партії кажуть, "що революція має повернутися на шлях демократії, з якого вона почалась. Ці члени партії ставлять питання про негайну відміну монополії торгівлі, про встановлення свободи торгівлі внутрі країни, про розкріпачення ремісника, дрібного та середнього промисловця".

Про настрої широких шарів населення Беседовський знає менше. Але він категорично ствержує факт занепаду сільського господарства, що викликає і рішучий опір і самооборону серед селянства. Серед робітництва протверезення відбувається повільніше. Не дивлячися на те, що заробітки зменшуються і йде фізичний занепад робітничих мас, робітники все ж являються головною базою, на яку спирається совітська влада. Вона уміє привернути їх різними пільгами. Але тепер і "вони вже починають розуміти, що компартія і сов. влада не здібні ні збудувати соціалізм ні задовольнити їх власні інтереси".

І Беседовський, як і Воропінов, приходить до висновку, що в Совітському Союзі без революції не обійдеться.

----- o -----

Щ о р о б и т ь с я д о м а .

/з листа/

- "..... Під час хлібозаготовки взято двадцять три душі. Вісім в Архангельську губернію, а трьох на Соловці зразу. Усі голі, як бубон, а в глитаї попали, бо не здали "лишків". А "лишками" називається і той хліб, що лишився для себе після сіви. У витрусили 32 пуди зерна і присудили: зерно конфіскувати на користь державі, одібрати хату й землю, 200 руб. штрафу, на 1 рік у тюрму, а після того виселити з поселенням в

Архан

гельський губернії /У його стара мати та четверо дітей, жінка вмерла ще весною/. На суді товарищі кричали:- "Позор! Позор! Середняк, а не здав лишків!" - А він, бідний, тільки й промовив:- "Скоріше край"... - І отакі всі "глитаї". Тільки в одного й витрусили 108 пудів, так у його ж і сім'я двадцять душ. І всіх поштрахували, у всіх усе до-щенту забрали. І отак робиться по всіх станицях. А хліб усе в Москву... А самі їмо кукурузяний... Діти плачуть, просять бідні, "мнякенького", а матері, дивлячись на дітей, і собі плачуть-плачуть, а тоді давай їм давати "мнякенького" лозиною, щоб замовкли... Сад одібрали і передали в колхоз... Нічого не сіяли, бо не було чого сіяти... Імо мамалигу... Х. написав, що в його цинга. Подали йому лимонної кислоти, та чи дійде...

Г.Синегуб.

КОЛИ Ж КІНЕЦЬ?

Таке питання ставить еміграція з того часу, як доля примусила її тинятися по світі. Большевики в 13-й рік свого панування входять з балансом не втішним. Колесо історії крутнулося назад і Сов. Союз переживав тепер те, що переживав у роках 1919-20-21 аж до проголошення НЕП'у, хоч і без громадянської війни по всіх фронтах та без боротьби з народами, що були від Росії відокремились. Але тоді широкі маси населення були або нейтральні, або навіть підтримували большевиків, бо повірили в їхнім обіцянкам дати мир та спокій. Тепер спостерігається виразне й цілковите одщеплення влади від населення. З одного боку невелика група правлячої партії на чолі з диктатором, з другого - все населення С.С.С.Р. А до цього ще приєднується ненависть національно пробуджених народів до Москви. Стремління народів до самостійного життя большевики не погасили створенням фіктивних "федеративних" та "автономних" республік. І СРСР, побудований з великими труднощами на руїнах добробуту мільйонів населення

жінка вмерла ще весною. На фронті жінки з усіх є загрозливий

чому він стоїть знову перед примарою голоду. На фронті національному - зростає незадоволення поневолених народів: кипить та шумить незадоволення широким мас людности України, Кавказу, Туркестану та інших частин СРСР. На фронті міжнародньому - невдача за невдачою: на Заході з "червоним днем" не поталанило, розпад по комуністичних партіях, замирення Європи, угода між Англією та Америкою; на Сході не пофортунило з Східно-Китайською залізницею. Єдине де більшовикам щастить ідосі - це на фронті, який що дня створює ГПУ. І ми бачимо, що знову по просторах СРСР гуляють чекісти. ГПУ воює з населенням СРСР і в першу чергу з селянством. Чи може ж країна довго витримати такий стан - війни влади з населенням? Очевидно, що ні. І ті живі свідки, що до нас приходять з того боку в один голос кажуть: ось-ось влада більшовиків пощезне. Але не треба бути дуже великим оптимістом. Не треба забувати про те, що сила інерції велика, що пасивність народних мас тепер надзвичайна і що централізований апарат влади легко може впроватися хоч і з багатоміліоновою, але розсіяною, обезброшеною, стерорізованою масою. І ми можемо бути свідками хоч і смертельної агонії влади, але яка тягтиметься досить довго; ми можливо, будемо бачити оригінальне явище "продовження кінця", яке тягтиметься роками. Одне можна ствердити: немає підстав думати, що більшовицький режим не може впасти навіть завтра. Але буває й так, що довго доводиться чекати отієї однієї, останньої краплі, що чашу переповнить. І на нас, еміграцію, це накладає тяжкий обов'язок. Ми повинні бути готовими і до першої і до другої можливості і мусимо дбати про те, щоби крах більшовизму нас не застав не підготовленими.

----- 0 -----

Закубанець.

НА МАНІВЦЯХ.

Коли кубанці переступали межу рідної землі, вони не думали про спадок турботи про те, а що з

чи матимуть хоч де голову прихилити. Бо завзялися були служити ідеї визволення Рідного Краю і були здатні не тільки перетерпіти голод, холод та поневіряння, а й віддати за цю ідею свої сили, особисте щастя і навіть життя. Знали ж, що й найбільші жертви їхні будуть виправдані.

На еміграції кубанці опинилися без притулку, без хліба, а часто й без можливості знайти заробіток. І добре вони знали, своїми побачили, що то є чуха-чухина... Але, з часом, все ж якось усі пристосувались, улаштувались - одні краще, другі гірше - і навчилися й на чухині здобувати шматок хліба.

Хліб емігрантський - що й казати - не смашний, а часом і дуже гіркий. Та коли згадаємо, який хліб їдять дома наші рідні, та як вони благословляють нашу долю, то й нарікати на емігрантський хліб - який він не є - не доводиться.

Та кубанці й не нарікали. Нерадісне їхнє життя полегшувалося вірою в необхідність боротьби за визволення та сподіванками: ось-ось покличе їх Рідний Край, ось-ось проб'є дванадцята година. Кубанці завше готові були стати в лави...

І здавалося, що вони перетерплять до кінця лиху годину, до кінця зберезуть у своїх серцях і бажання бачити рідну землю вільною та щасливою і готовність послужити їй.

Але враз із кубанцями щось сталося. В Югославії, в Болгарії, у Франції й скрізь, де вони живуть скупчено, прокотилася хвиля гострого невдоволення своєю емігрантською долею, стали помічатися прояви не тільки зневіри, а навіть одчаю. - "Хоч з мосту та в воду", "Хоч гірше, аби інше", - ось що почулося серед кубанців.

Де ж причини цих настроїв? Що вбило віру у кубанців у те, що Край їх жде, що й вони ще потрібні будуть Краві? - Цікаві питання.

А не менше цікавим є й те, що найактивніші кубанці уже й заходились один-по-одному кидатися "з мосту в воду".

Маємо на увазі Перу.

Щож, справді, сталося з кубанцями? Що жене їх у те Перу? Матеріальні злидні? Але в Перу їх обсядуть такі злидні, яких вони ніколи б у Європі не зазнали. Тяжка праця? Але в Перу така праця, що в порівнянні з нею найтяжча праця в Європі

іграшка. А до того ж у Перу можна вскочити в такі лабеті, з яких і до віку не вирвешся. І - нема чого себе дурити - з тих, хто в Перу попаде, чи й двадцятий назад вернеться.

А все ж кубанці їдуть. І лаштуються їхати.

Треба думати, що не матеріальні злидні і не тяжка праця хенуть кубанців світ-за-очі. Треба думати, що Перу - ознака моральної задухи, що опанувала душами кубанців, ознака моральних злиднів, що обсіли їх і точуть чи може вже й поточили всі ті святі стремління, на які ще так недавно вони були багаті й якими жили.

Не одним хлібом жива людина. Але якісь обставини, якісь причини вбили у кубанців колишню віру в необхідність боротьби за долю Рідного Краю і через це їм усе стало осоружним. Навіть світ став не милим.

А наслідок цього - Перу.

Думарчи так, хочеться сказати тому, хто намірився тікати на край-світа: не кидайся "з мосту в воду", бо "там добре, де нас нема". Ще хочеться порадити: не слухай теревені про перуанський рай, а їх свій емігрантський хліб у Європі та поспішися зійти з манівців, на які збився, знову на той шлях, що є єдиним спасенням ліком від духовної задухи - а це було, є і буде - шлях служення великій ідеї - визволення Рідного Краю.

І Перу - ця хвороба душі козацької - пощезне.

----- 0 -----

Саврадим.

У НАШІЙ СТАНИЦІ.

І.

МОЯ МАТИ.

Батька мого та брата найстаршого... пером їм земля! другий брат поліг на Маничі, а третій пробуває закордоном "у бандитах", як пишуть по на-→

цять йому минуло. А чи давно здавалося, що нашому роду не буде переводу... гай-га-ай!

Носила й мене лиха година скрізь. Дійшов я й до Чорного Берега. А коли в Адлер прибіг від генерала Шкури офіцер з наказом сідати на пароплав та їхати в Крим, наш полковник сказав: - "З генералами, що пропили Кубань, я далі не піду!" - /Не любив полковник Півень Шкуру та Науменка./

- Іди ж, Остапе, з Радою до-дому, а я з Правительством подамся! Рада сказала, бач, Правительству: - "Нам нікуди діватися, ми вернимось, а ви йдіть у світи та збережіть нашу владу". - Та скажи там, дома, що за кадетів караємось, а ще скажи щоб виглядали. Чуєш? Та так же й скажи. - Напучував мене брат Василь у Адлері.

- Завели козацькі манівці! - сказав я матері, коли прийшов до-дому.

- Як, ти...

І недоказавши, застогнала.

А коли в станиці почули, що нарікаю на козацькі манівці, ніхто й доброго слова не хотів промовити до мене, а Терешко Таран так ще й нахвалявся. /Той ще Терешко Таран! / Тільки друзяки мої змалку та ще: Прихидько титарь, Дробіт, Можній та Гордій Дорош і не одцурались. Кум мій Іван Ткач - у поход він не виходив, бо нездужав на тиф - і не допитувався що, як і через-що, а тільки сказав: - "Не греця в нас без гарнізації не буде!" - А Дорош, коли я перед ним висповідався, прорік: - "Авжех треба шукати новий шлях! Шукай, Остапе, ти - молодий. Не ступай тільки на стежку, що її протоптуть сової душі барбари, бо на тій стежці радості не знайдеш, та частіше згадуй про Джуренка вчителя та про його науку".

Що козаки поставилися до мене, як до зрадника, на це я не вжахав, мене мати непокоїла. Матері здавалося, що в козаків тільки й є два шляхи: або - або... або з кадетами, або з комуністами, і завзялася була не пустити мене з старого шляху.

- Іди ж - казала - хоч у зелені!

- У зелені, мамо, не піду.

- Не підеш?

- Ні...

І рано й вечір докоряла. А в ночі було прокинувся

Та того ви, смієте, мамо? плаче надто мною.

А вона:

- Щож це ти надумав сину? Та ти ж козак! Та поглянь, моя дитино, на того підхорунжого Кितिцю, що злигався з волоцюгами та став душогубом! Ти ж у мене й змалку не був розбишакуватим. Не бойся Бога, то хоч людей посоромся, як таки-так!

І що вже їй не казав...

А коли був десант, напосіла:

- Чуєш? Наші прийшли! Лаштуйся ж сину, я вже й сухарів насушила!

- Коли б же - кажу - не було там Врангеля...

Просила, говорила мені слова ласкавії, які може говорити тільки мати і які рвали душу, гнівалася й докоряла і кликала собі на поміч тіні моїх безчасних батька та братів.

І людей кликала.

І приходили козаки: поважні, розсудливі і дуже-дуже зачурені. Раз і в друге приходили. Вони "вговорювали", "всовіщували", "на розум наставляли", але... важко зітхаючи й розводячи руками, виходили з хати.

- Козацькими манівцями не піду, новий шлях шукатиму! - Сказав їм, коли прийшли були вдруге.

- Так це ти підеш по трупах батька та братів? - Накинулася мати. - Та бодай би ти не діждав! Та будь же ти тричі...

І не доказавши заридала.

Та з того дня й замовкла. Замовкла й замовкла... Вже не кландала, не дорікала та вже й плакала тільки крадькома.

Важко стало жити в одній хаті. А жити в станиці було не легше. Хоч світ-за-очі йди! Та зайшов якось Дорош...

- А Остап - батьківський врилок! Дивлюсь я на нього, дивлюсь... - Сказав він у розмові з матір'ю.

Більш нічого про мене й не сказав, а з того часу мати одходить стала.

А потім, якось у неділю, прийшли були: кум мій Іван Ткач, Гайовий Свирид та Прихідько титарь. Сиділи, говорили. Згадували, як ми вшилися були з калетами та як нас налігав Деникин. Згадали й про Джуренка вчителя... А мати все дивилася-придивлялася, слухала-прислухалася, а як гості пішли, - повеселішала.

І з того дня вгамувалася, заспокоїлася.

А оце недавно зітхнула й каже:
- Сину, сину!
- А що, питаю, мамо?
- Коли б тато був живий, може б я і не взяла гри-
ха на душу... Хоч я тоді й не сказала, а все ж
подумала...

----- 0 -----

II.

ГУРТОМ.

Сиділи на колоді коло двору мого кума Ткача
Івана.

- Охо-хо-хо-хо! - У голос зітхнув Ткач. - Та й гір-
кий же наш хліб, як подивлюся! І гіркий і солод-
кий. Гіркий, бо достається гірко, а солодкий, бо не
дарений і не позичений, а свій. А все ж, як поглянеш
та порівняєш, то й бачиш, що хліборобська доля
найщасливіша...

- А коли б ще - кажу - трактор... га?

- Го-го! - Скрикнув Ткач. - Кум би королю! Менше б
і хвості волам крутив, менше б і надривався. Та ку-
пити трактор - не играшка, один не подухаєш...

- Само собою, не подухаєш! - Озвався Свирид Гайвий,
набиваючи дльку.

- Що один? - Продовжував Ткач. - Один ні до чого!
Та на одного, як на те похиле дерево, і кози ска-
чуть. Святе діло - гурт!

- Щоб так... Та гуртом і батька добре бити! - За-
палюючи дльку промовив Гайвий.

- Коли б усе робилося гуртом, - своєї править Ткач,
- то так би й не бідкалися. Все добре робити гуртом,
за що не візьмеш. В гурті й кама їсться, - гово-
рять старі люди.

- Само-собою, гуца дітей не розгонить! - Пихкаючи
длькою, промовив Гайвий.

- Гарнізуватися нам треба, о! Кажуть же: хто ро-
бить у купі, у того не болять у пупі. Один може й
не подухає, а разом не страшно. Аджеж так, Свириде?
Звернувся Ткач до Гайвового.

- Авжеж не страшно... щоб! Та дружній череді й
вовк не страшний! - Цвікнувши відповів Ткачеві

- Коли б усе робилося громадою...
- Само-собом, громада - великий чоловік! - Перепинив Гайовий Ткача. - Та коли б погодилися, скажім, Гордій Дореш, Максим Прихидько, Сидір Дробіт, Данило Можній та нас трое... хо-хо! Та це б таке було добречко! Подужали б, само-собом, і трактор купити...
- Тільки - цур! - Каже Ткач. - Робім так, щоб наша гарнізація була - о! Щоб ніхто не кивнув головою, не показав пальцем на нас і не насміявся з нас...
- Само-собом, щоб ні одна собака печінка не сказала: - гуртове - чортове! - Промовив Гайовий, виваючи з джолки попіл.

----- 0 -----

III.

У ВАГОНІ.

Вагон сіпнуло так, що трохи-трохи не обербенився з верхньої полиці та й прокинувся.

- Цсс! Праснувся і, кажется, казачья абразіна! - Хтось промовив підо мною по-московському.

Еге-ге, думаю, ще, видно, не вмерла козацька мати, бояться, бац!

І винен: прикавурився й ні мур-мур.

- Дрихнет! - Обізвався другий.

- Да-да... - Каже перший. - Бе-за-бразіе! Вазму-ті-тельна! Да ви знаєте до чего дашло в масей станіце? Казакі все школи українізіровалі! Ухас!

Помовчали. Зітхнув хтось раз і вдруге.

- А ви аткуда на Кубань приехали? - По хвилі питає другий.

- Я? Я із Ярославской губернії приехал. Меня еще епископ Агафадор перетянул... а ви?

- Я - кастрамской...

- Ну, чтож... - Каже другий. - Нужно прасвещать! В масей станіце тоже било закрічалі: - "А коли ж у нас уже буде своя школа?" І ми очень-очень испугались! Действительно ведь: ілі учі сабачій язик, мовь ету саму, ілі ухаді... Но, к счастью, узналі кто із казаков стал изменніком да і саабцілі куда следует. А теперь нікто не пікнет. Нужно, ба-

Поглянувши сидять: рудобородий старий священник, а поруч - молодий, кирпатий у патітуці... такий русьвенський, з борідкою.

- Сьогодні не пікнут, а завтра потребуют. Вот увидите! - Промовив священник.

- А чого вам баяться? - Спитав кирпатий. - Это нам, учителям есть чего безпачоїться, а вам то что угрожает?

Священник глибоко зітхнув.

- Нам? Что мам угрожает? Да ведь сегодня ані гаварят "давай школу", а завтра запают: - "прав по нашему"! - Вот увидите! Нет, нужно на родину сабїраться, на родину!

- Да что вы батюшка! - Скрикнув кирпатий. - "На родину"? Да разве можна брасать тьомний народ без пачеченія? Да эта же маладушїе! Что і гаварїть, - тяжело, очень тяжело... І сматреть не хочеться на эта безабразїе, но наша абязанность стоятъ на страже грасвещенія... Да, да, батюшка!

- Нет, я не магу... - Прошепотїв священник. - Такое униженїе... іздевательство... над всем святым... над культурой... Да душа мая садрага...

І ратом замовк, стрївши очима мїй погляд.

----- 0 -----

IV.

РОЗМОВА З КУМОМ.

Оклунок не важкий, то й потяг я з станції до-дому піхтурою. Уже в станції наганяє кума мого Ткача йвана. - Здоров - здоров...

- Так як же з трактором? - Питаю.

- Як з трактором? - Махнув рукою. - Та ніяк! Дробїт каже: - "Добре, хай ми стягнемось і купимо, а не перетягне ж до себе в двір Партков?" - А Можній: - "Та треба б, та, мабуть, подождемо, кажуть же, що англичанка"... - А Прихїдько й собі: - "Так! І чого ти - каже - гарячку пореш! Вільше ждали... Кажуть же, що ось-ось-ось..." - Та як би ж то знаття! Хїба комуніста затягти до гурту? Та як на те й нема їх між хазяїнами... Завертку хїба? Хоч і не комуніст, а все ж партійний і вже він щось лащиться... Та тільки чи схоче, кажуть, сам купити. А комуніст гар-

нізував би... Що-що, а гарнізувати, собачі кожі, вміють!

- А може б -кажу- самі вже якось давали собі раду?

Поглянув на мене й чухнув пальцем підборіддя.

- Та хіба ж із нашими людьми що зробиш! Оце до гу-
нявого були присікались:- прав по нашому! - Як не
заверешить:- "Не умерь"!- Так ідіть -кажу- в свою
Росію, а ми настановимо такого, що вміє!- А він:-
"Куда пайду? У мене ведь діти"!- І отакими плаче.
А жінота й собі в плач... А Докія Вертаєва:- "Та
наші батюшечка, Господи, як жалібненько правлять!
Де ж ми другого знайдемо такого?"- І що -кажу-
жалібного в тім "паки й паки"?- Та куди тобі! А гу-
нявий побачив, що жінота його обороняє, та до мене:
-"Бес -каже- в тебе вселілся, раб ти Божій! Разве
можно абрацаться к Богу на вашем языке? Да ета же
асскарбленіє релігії!"- Вертаєва тоді "свят-свят",
а жінота ще дужче рюмсати. Авжеж і ... авжеж і ко-
дло! Хоч вірь, куме, хоч ні, а коли б декрет... такий
декрет, щоб була нам воля... хо-хо! Щоб можно було
гарнізувати людей не тільки на бешкет, обома б
руками записався в комуністи... Та ось тобі хрест!
- А ну, товаришу, -сказав би Леніну, - забирай к бі-
совому батькові в свою Росію руських полів та вчи-
телів, годі вже їм нас обмосковлювати, тепер же но-
вий режим!

Дійшли до містка і попрощались. Я пішов по-над
річкою, а кум через міст.

- А може б, куме, той? га? - Гукає з мосту.

- Що?

- Та може б таки пристав до гурту?

- До якого?

- Та, кажу ж, хочемо гунявого прогнати, а свого на-
становити. Ти вже хоч би так, знаєш, назирцем... бо
на тебе й досі косяки подають! Поможи хоч гарні-
зуватися! Чуєш? Коли б же, бачиш, не жіноцьке код-
ло! Добре?

- Добре, кажу, ще поговоримо!

----- 0 -----

А.Коба.

С О В І Т С Ь К О - К И Т А Й С Ь К И Й К О Н Ф Л І К Т І С Х І Д Н О - К И Т А Й С Ь К А З А Л І З Н И Ц Я .

Ще царський російський уряд збудував на китайській території залізницю. Обсадив він її своїми урядовцями і поставив військову сторожу. Ця залізниця з'єднувала Східну Сибір із Приамурським краєм. Вона служила найкоротшим шляхом до виходу на Великий океан, а головне її значіння для Росії було в тім, що російська імперіалістична політика на Далекому Сході мала на що обіпертись. Китай мусів мовчки погодитися на таке господарювання на своїй території. До речі буде сказати, що гроші на будову цієї залізниці царський уряд позичив у західно-європейських банкирів, головну у французького банкира Ротшильда.

Коли запанували більшовики, між Китаєм та ними встановились були добрі відносини. Більшовики навіть допомагали китайцям зробити революцію, яка й привела до влади націоналістичну китайську партію Гомінтан. Ця партія ставила своїм завданням відродження могутності Китаю та звільнення його від визиску з боку європейських держав, а в першу чергу Англії. І більшовики їм ретельно помагали, бо хотіли через Китай нанести удар англійському пануванню в Азії і мріяли про "советізацію" китайської революції. Коли світова революція не починається в Європі, то треба спробувати, чи не можна, часом, пустити світову пожежу з Азії. Більшевицькі агенти на чолі з емісаром Бородиним поїхали до Китаю; Москва кинула великі гроші для большевицької агітації. Але большевиків усі їхні сподіванки завели. Китайці робили свою національну революцію, а й на думці не мали обертати її в революцію соціальну. І дійсно, як тільки вони досягли своїх цілей, як тільки вождь Гомінтана Чан-Кай-Шек об'єднав навколо себе майже цілу китайську територію, він зараз же "подякував" большевикам. Заарештував і вислав Бородіна й інших большевицьких агентів. Навіть пішов далі. Борючися проти великих імперіалізмів, що визискують Китай, він рішив боротися і з імперіалізмом російським.

Східно-Китайський
захочу китайці
першу

залізницю, поставили на ній свою сторожу і посадили своїх китайських урядовців. Большевики счинили лемент. Хоч, як ми бачили, вони ніяких прав на цю залізницю не мають. Залізниця проходить по чужій, китайській території і збудована не за московські гроші, - большевики боргів царського правительства не платять. Подібний же галас счинила і російська емігрантська преса. Ушкодження, бач, російських інтересів, підірвання престижу Росії! - Ну а що ж робити, коли ці російські "інтереси" побудовані на життєвих інтересах іншого народу? Коли цей "престіж" Росії означає приниження й упослідження іншої держави? Не треба було бігти на чужу територію, не треба було бігати про захоплення Азійського Сходу.

Московських большевиків так були китайці вразили, що можна було сподіватися оголошення війни. Але на відверту війну Москва не пішла. Побоялася. Може пам'ятає 1905 рік, Цусиму та Мукден, коли японці дали одсіч російським зазіханням на чужі землі. Большевики звернулися до іншої, улюбленої ними тактики. Іде війна без війни. Організуються добровольчі отряди, що переходять на китайську територію і там підюжують китайські маси до повстання. Ці отряди добровольців набираються за московські гроші, переважно з різних авантюристів, волоцюг та розбійників. Відбуваються сутички і між регулярними військами. А тим часом уряди продовжують обмінюватися нотами. Чим все це скінчиться, сказати тяжко. Одно можна ствердити - московському натиску на Схід китайцями зроблено тяжкий удар. Це після ударів на Заході - Рижський мир, відділення прибалтійських республік - означає - пора росіянам залишити вічне своє стремління до поширення, поневолення нових народів, захоплення чужих територій.

----- o -----

О. Гребенчук.

ЖИДИ ТА АРАБИ.

В серпні місяці 6.р. в Палестині трапилася трагічна подія: відбувся великий жидівський погром. Місцеве арабське населення не дивлячись на

присутність англійського війська на протязі 3-х днів било та вбивало жидівських поселенців. Приводом послужили суперечки на ґрунті релігійної святині - "Стіни Плачу" в Ієрусалимі, що була місцем молитви для одного й для другого народу.

Як відомо, жидів на цілому світі є щось коло 15 мільйонів і розсіяні вони по цілому світі. В одних державах вони майже цілком злилися з пануючою нацією, в інших живуть окремо, зберігаючи свої звичаї, мову та віру. Ще в 80-х роках минулого століття серед жидівських патріотів, які не хотіли, щоби жидівська нація або остаточно асимілювалась - тоб-то злилася з іншими націями, або, там де цього не було, постійно поневірялася в становищі нації-чужинця, задумали - як найкращий вихід для жидівства - переселити їх десь на ще незаселені землі і створити жидівську державу. Кричали спочатку про Південну Америку а потім звернули свої очі на ту землю, що колись перед 2000 роками була землею жидівською, де колись була жидівська держава і з якою у жидів зв'язані стародавні спогади. Ця земля - Палестина, а той рух серед жидівства, який почав пропагувати цю ідею, одержав назву сіонізму.

Жидівські капіталісти дали гроші і з кінця 80-х років були засновані в Палестині перші жидівські колонії.

Треба сказати, що далеко не все жидівство поставилося з симпатією до сіоністичної ідеї. І для цього, як ми побачимо далі, були й є поважні підстави.

Війна сприяла сіоністам. Їх узяла під свою опіку Англія, що одержала мандат на Палестину. Бажаючи створити з жидівства опору для свого панування в Малій Азії, Англія обіцяла жидам охорону та право на захист для де-кількох сотень тисяч жидів, що зможуть жити безпечно, поки їх будуть охороняти британські штики /Декларація Бальфура - міністра закордонних справ Англії з 1917 року/. Англія виконала свою обіцянку і через це за час післявоєнний з 1922-1928 р. число жидів-поселенців зросло майже вдвічі - з 80.000 до 150.000. Але не дурно декларація Бальфура говорила про захист поселенців збройною силою Великобританської Імперії. Палестина не була ж незаселеною. У Палестині з давніх-давен жив інший народ - ара-

би. І живе їх там щось коло 700 тисяч. Отже дійсними господарями цієї землі є араби і - нема чого дивуватися, що вони не дуже привітно зустрічали й зустрічають нових переселенців-жидів, чужих їм по крові та вірі. Палестина - країна не дуже велика, не так вона й багата на природні багатства, щоби араби могли добровільно дати місце жидам. Вони, правда, це зробили, бо мусіли вважати на силу, що стояла за жидами - на силу Британської Імперії. До речі сказати, обставина, що жиди з'являються в Палестину, як союзники Англії, викликає в арабів ворожість до них. Треба ще сказати, що в арабів пробуджується стремління до незалежного життя, до скинення з себе чужого панування, чужої опіки.

Хто має право на Палестину - жиди чи араби? Безумовно араби, бо жидівське право давно вже перейшло всі межі давности, вони давно вже його втратили. Сіонізм, як бачимо, не розв'язує жидівського питання в цілому. Палестина не вмістить всіх 15 мільйонів жидів. При найсприятливіших умовах туди може переселитися що найбільше 1 мільйон душ. А решта, більшість жидів продовжуватиме жити в "діаспорі" - розсіяно, як вони жили й досі. А ті - палестинські жиди - зможуть жити в Палестині лише доти, доки їх охороняє Англія. Оселившись на чужій території, закинуті серед чужого та ворожого мусульманського світу, вони, коли б і могли збудувати власну державність, її не втримають. Будуть лише жертви.

Поки що в Палестині господарем є Англія. Але хіба ж це довго буде? Дала ж Англія свободу іншим своїм колоніям, очевидно вона її дасть і арабам. І жидівським поселенцям в Палестині не втриматись. Доведеться їм вертатися до-дому. Події серпня цього року - це грізне попередження для жидів. І не тільки для палестинських, а й для тих, що взагалі оселяються на землях, які належать іншій нації, і де вони намагаються робити державу в державі. Але який же вихід для жидів? Очевидно, розв'язання жидівського питання не в сіонізмі, а лише у визнанні жидами громадянства тієї держави, де вони живуть, з усіма наслідками, що від цього мають прийти.

Ю.Леглеч.

ТУРКОФІЛЬСТВО ТА РУСО- ФІЛЬСТВО.

Від добра не шукають добра - життєве правило, що його можна прикласти не тільки до окремих людей, а й до народів. Коли у народа, що живе не самостійним життям, а під пануванням иншого народу, починають розвиватися різні "фільства", то це ознака погана. Це означає, що народ незадоволений своїм сучасним становищем, що він шукає виходу. Це означає, що багарчи визволитися з ярма неволі, він шукає по-за межами тієї держави - вязниці, в яку доля його запроторила, спільників, котрі допомогли б йому здобути волю, незалежність. Стан пригнічення, стан національної неволі розвиває у народа -невільника надії на чужі сили, на які можна йому спертися, коли своїх не вистачає. Історія боротьби за національне визволення повна таких прикладів. Ми бачили, що наприклад, у чехів під час їхньої боротьби з німцями, широко розвинуті були русофільські симпатії. Так само цілком натуральним є, що для народу поневоленого інтереси народу пануючого є чужими. Вони, ці інтереси, часто-густо протилежні інтересам поневоленої нації. І кожна чесна думаюча людина не буде обвинувачувати поневолених за те, що вони інтереси гнобителя захищати не можуть і не хочуть. Знову на тому ж прикладі чехів, ми бачимо, як тисячі чеських вояків під час світової війни переходили фронт і здавалися в полон. Чехи не бажали служити своєму вічному ворогові - Австрії, вони бажали її поразки, вони щиро хотіли, щоб вона розвалилася. Ми бачили, як із цих полонених повстали чеські легіони, що вкрили себе славою героїв - борців за державне визволення Чехословаччини. Ми це все бачили, знаємо, але цього не бачив і не знав п. Хондкарян, що написав у "Днях" № 59, 20 жовтня б.р. статтю під наголовком "На службі у Турції". Армянин по походженню, руський патріот із переконання він береться учити - не своїх армян, але цілком инший народ - татар - учити їх, що бути туркофілом - це ганебно, бо це означає зраду інтересам... Росії. За це туркофільство напосів він на представника

Идель-Уральських татар Алз-Исхакова і представника Азербейджанських татар- Расуль Заде. Коли Алз-Исхаков ствержує, що серед Идель-Уральських татар хили завше симпатії до Туреччини та тюркізму, то здається, що тут дивного? Одно туранське плем'я, одна магометанська релігія. Розуміється мрії про велику тюркську державу аж до Казані /!/ надто наївні, романтичні, як наївними були мрії де-яких чеських патріотів минулого століття про єдину славянську державу під пануванням Росії. Але менше за все ці татарські мрійники мають думати про інтереси Росії, як того, очевидно, хоче п. Хондкар'ян. Бо до цих інтересів татаринів Исхакові найменше діла, і що, далі, дивного, коли дійсно тюрки Росії не хотіли воювати на фронті, переходили в полон, як це знову ствержує той же Исхаков? А чому вони мали б воювати за чужу для них державу Росію, що колись завоювала їхню державу, а тепер їх гнітить і економічно і культурно? Але для Хондкар'яна все це здається дуже дивним. Він готовий запідозрювати Исхакова в запродавстві, не бачучи, що ця палка має два кінці, і що його ретельний захист російських інтересів може тех навести на певні думки...

Дивує п. Хондкар'яна ще й те, що Рауль Заде федерацію закавказьких народів, яку він проєктує, хоче об'єднати під лозунгом боротьби з Росією; що він, як татарин, мріє про об'єднання тюрків в одну державу; що він борячися за незалежність Азербейджана, бачить у Туреччині натурального свого союзника, з яким у майбутньому Азербейджан з'єднається в одно ціле. Дивує через те, що на серці у нього перш за все лежать інтереси Росії, за якою він уболює, по якій він тухить. Бо, як він каже, це означає передачу Туреччині цілого ряду областей, відірваних від Росії. Для істинно-руського серця Хондкар'яна це дуже і дуже тяжко... Ні, не під кутом зору інтересів Росії маємо ми, представники поневолених народів /а до таких належить же і п. Хондкар'ян/ розцінювати ті туркофільські симпатії. Лише під кутом зору інтересів цих самих поневолених народів, бо лише цей інтерес є для нас міродайним. І не лише для нас. Це є загальний демократичний ідеал, якому мусить служити ціле людство. Ідеал, щоби не було ні пригноблених ні пануючих, лише свободні держави свободних народів. І ще одне: хочи таку

— згодом
" розглянути з точки
маємо розглянути з точки
ми маємо розглянути з точки
ідею ми маємо розглянути з точки

нимости, реальної можливості переведення її в життя. Мрії казанського татарина про єдину тюркську державу від берегів Мармурового моря аж до Казані - по меншій мірі наївні. Серьозно про них і говорити не варто. Очевидно, що і самі турки про це мріяти не можуть, настільки це видається фантастикою. Інша справа - Азербейдхан. Ми можемо розуміти стремління азербейдханських татар у боротьбі проти Росії спертися на Туреччину. Але ми мусимо поставити застереження. Ніколи не можна на місце однієї несправедливості ставити другу. Панування Росії на Кавказі означає пригноблення, утиск, денаціоналізацію. Це вірно. Але й панування Туреччини означає те самісімке для всіх інших не тюркського племені народів. А ці народи на Кавказі - грузини, армени - вони ж складають більшість населення; вони теж стремлять до незалежного життя, до звільнення від ярма російського. Але це не значить, що вони хочать нового ярма і що вони його добровільно на себе надінуть. І замість єдиного фронту проти Росії може створитися щось цілком інше, що не буде на користь і татарському народові. Це може кинути інші кавказькі народи в обійми тієї ж Росії. Це може лише підсилити російський натиск, дати Москві в союзники тих, хто тепер завзято бореться за свою незалежність.

Вихід не там, де його шукають татарські руркофіли. Вихід в об'єднанні всіх поневолених народів Кавказу - навіть більше - всіх поневолених народів Півдня бувшої Росії. Здійснивши свій національний ідеал і утворивши свої незалежні держави, ці народи зможуть лише тоді свою незалежність утримати, коли договоряться, що до своєї політичної дії, коли об'єднаються на ґрунті взаємної поваги, взаємних уступок і взаємної дружньої підтримки. І русофільство де-кого з армян і туркофільство де-кого з татар - ніж у спину народам Півдня бувшої Росії, що мусять створити один фронт у боротьбі за свою незалежність.

Марко Підгірний.

НЕ ШКІДЛИВА ДЕМАГОГІЯ.

В "Інформації про Кубань" ч.40 / 18.IX р.1929 /, що її видає Громада Кубанців у Празі, а редагує управа Громади на чолі з п.п. Л.Бичем, П.Макаренком та К.Плохим, уміщена "інформаційна" стаття "Шкідливе самозванство". Невідомий "інформатор" / стаття не підписана / написів на п.Судятницького за те, що торік, а саме 29.XII.р. 1928, він виступив з привітанням на з'їзді українців-емігрантів у Польщі. "Інформатор" каже, що п.Судятницький не смів цього робити, бо він... "самозванець". Як годиться, у статті подаються й докази самозванства п.С-го.

Раніше, ніж розглянути ці докази, згадаймо де-що з минулого.

Відомо, що трохи більше половини /53%/ населення Кубанського Краю складають "городовики" - так називають козаки-чорноморці мешканців Кубанщини не козацького стану. /Переважаючи більшість кубанських козаків, як і кубанських городовиків - українців/. Зрозуміло, що при формуванні Кубанського Краєвого Правительства завше вважалося на кількість городовицького населення Краю і в склад правительства завше входили й городовики. Були вони в складі правительств: Бича, Сушкова, Курганського і знову Сушкова. Річ природня - вони ввійшли і в склад останнього Кубанського Краєвого Пр-ва на чолі якого став інженер В.Іванис.

Треба додати, що при формуванні Пр-ва Іваниса було визнано доцільним, щоби в городовицькій частині Пр-ва були представники не тільки городовиків-росіян, а й городовиків-українців. До речі буде сказати, що українське свідоме громадянство /козаки й городовики/ було втішене виявленням такої справедливості по відношенню до городовицького українського населення Краю і дуже було вдоволене, коли довідалося, що в склад правительства Іваниса ввійшли і два українці-кубанські городовики: п.Судятницький та п.Гасюк.

суддею /він - правник/, учителем середньої школи, гласним Катеринодарської городської думи, членом управи /заступником голови/ Катеринодарської "Просвіти" та членом Кубанської Української Національної Ради/Що остання установа була загально-національною, про це свідчить те, що її головою був і козак небіжчик М.Рябовод/. Додам: п.С-й - людина скромної, але діяльної вдачі - взагалі брав активну участь у громадському житті, у праці на громадському ґрунті.

Слід ще згадати, що Кубанське Краєве Правительство опинилося закордоном з тих же самісіньких причин, що й правительства: українське, грузинське та інші. Опинився закордоном, як член Кубанського Пр-ва, і п.Сулятицький.

А тепер довідаймося, якими доказами оперує "інформатор", щоби довести, що п.С-й самозванець.

- "В книжці проф. Л.Л.Бича "Кубань у кривому дзеркалі" - каже "інформатор" - про п.С-го надруковано: - "Кубані він чоловік чужий, з числа тих "людей перехожих", яких Кубань під час революції бачила у себе десятками тисяч".

Отаким першим "доказ". Як бачимо, доказ цей цікавий не тільки своїм змістом. Справді: стаття "інформаційна" не підписана, одним із редакторів "Інформації" є проф.Л.Л.Бич, а "інформатор" списує любісінько свої "докази" з книжки того ж п.Бича... Мені цей "доказ" нагадує аргумент розгніваної на свою сусідку молодичи, котра, щоби довести, що її сусідка "і сяка й така", на всю вулицю вигукувала: - "Та я її, задрипанку, сама вчора видаяла!"

На халь, "інформатор", списуючи свій перший доказ із книжки п.редактора "Інформації", не натрапив у тій же книжці на одно цікаве зауваження на адресу п.Сулятицького, а саме на таке: п.Бич каже про п.С-го, що він "виносив присуди Катеринодарським міщанам в справах дрібних крадіжок та мордобойів по указу єго імператорського величества", - зауваження, яке не тільки говорить про своєрідну соковитість мови автора "книжки" "Кубань у кривому дзеркалі", а й наводить на думку про те, що порівняння катеринодарського судді п.С-го з "товарішами", котрі плавом плили через Кубанщину після розкладу Кавказької армії, не

виправдані
чужі
новина

Отже "доказ" перший, з якого боку його не розглядати, є "нехворштейний", як кажуть наші козаки.

У моє завдання не входить переконувати "інформатора" в тім, що нам, козакам, коли ми шануємо постанови Ради, які тичаться правного становища некозацького населення Краю, не годиться називати "чужими" таких кубанських городовиків, як п.С-й. Та й не переконавш того, хто й досі не позбувся триклятої "зоології", для кого аргументи: "городовик - сова душа" та "на наших животах живе", треба думати, є найвищим законом.

Перейдім же до доказу другого.

"Інформатор" каже: - "п.С-й раніше рахував себе членом уряду В.Іваниса", але

а/ Конференція кубанських громадських та політичних діячів у Празі р.1921 визнала "дальше перебування п.Іваниса на посту виконуючого обов'язки Військового Отамана і Голови Уряду шкідливим для інтересів Кубані";

б/ "Відомо, що ті кубанці, котрі на о.Лемносі обирали ген.Науменка своїм отаманом, не визнали уряд Іваниса за уряд Кубані; не визнають його й тепер".

Цікаве це "раніше рахував себе", що й казати, не позбавлене цікавості й те, що "інформатор" солідаризується з тими, хто "на о.Лемносі обирав ген.Науменка своїм отаманом", але, як бачимо, все ж і в "доказі" другому навіть нятяку немає на те, що в даннім разі найбільше нас може цікавити, а саме на самозванство п.С-го. А все ж спинимось на хвиличку і над цим другим "доказом". Дійсно 16-20/Х.1921, у Празі, під проводом п.п. Л.Бича, П.Макаренка та І.Тимошенка відбулася конференція 17 кубанських громадських та політичних діячів. На цій конференції була зроблена "переоцінка цінностей", як висловлювався І.Тимошенко, і остільки радикальна "переоцінка", що п.п. Бич, П.Макаренко, Тимошенко, Воропінов, Велашов, Крикун та Сокіл - всі учасники конференції - зробили були після конференції ще один крок, який може й треба вважати цілком логичним, але про доцільність якого може бути дві думки... Безстороннє треба визнати, що конференція послужила "горбом", з якого вищезгадані кубанські громадські та політичні діячі зрозуміли, що "п.С-й" є новим передиком по-

далися - треба думати "для інтересів Кубані", - хто в чека, хто в торгпредство, а хто почимчикував "без пересадки" - що правда, то правда - "к мірному труду" до-дому. /Справедливість вимагає зазначити, що п.п. Бич та П.Макаренко - хоч і закликали козаків вертатися "к мірному труду" / "Накануне" № 57 /, але самі, можливо, їхати й не лагодились/.

Отже бачимо, що цей "доказ", яким "інформатор" не аби-як "козиряє", свідчить не про самозванство п.С-го, а тільки про те, що на конференції "переоцінка цінностей" була остільки глибокою, що де-хто з кубанських громадських та політичних діячів одирався врешті навіть тата з мамою...

Лемнос... Так, лемноська "переоцінка" мала "щасливіші" наслідки. Без гуку та галасу, якими супроводилася "переоцінка цінностей" на Празькій конференції, а тихенько, під дощ та під вітер там було запрошено на нараду 35 членів Ради, що перебували на острові, вмість до них було додано 54... представників "воїнських частей" та 7 козаків-біженців і... і на цьому зібранні було обрано "своїм отаманом" ген.Науменка.

Що й казати все це дуже цікаво, може не менш цікаво й те, що навіть у лемноських умовах із 96 душ присутніх на зібранні віддали свої голоси за ген.Науменка тільки 48 душ, тоб-то навіть представники "частей" наказу не виконали, - але до чого все це? Та хіба ж таки лемноське "дійство" свідчить про самозванство п.С-го?

Ні, хоч би "інформатор" і аж он-як пишався вислідами лемноської "переоцінки цінностей", але й цей його доказ може свідчити лише про те, що він, "інформатор", є однодумцем колишніх лемносян, котрі, - що й казати, - "і тепер не визнають"...

Лишається розглянути ще п'ять доказів. Інформатор накопичив їх, як бачимо, чимало. Зрозуміло: обвинувачення в самозванстві - не харт, воно вимагає належного обґрунтування.

- "Відомо, - каже інформатор, - що п.С-й перебуваючи у Відні в 1921 - 1924 р., дуже близько співробітничав з групою Микити Шаповала";

- "Одержував стипендію від Українського Громадського Комітету в Празі /голова Шаповал/";

- "Потім переїхав до Праги і зовнішній біблі-

отекою при Українському Соціологічному Інституті /голова Шаповал/";

- "При допомозі цього інституту випустив книжку "Нариси з історії революції на Кубані"...

- "З 1927 р. ... перейшов на службу у Варшаву"...

Я дозволю доповнити цей реєстр "доказів" ще й такими відомостями:

1. Перед від'їздом "на службу у Варшаву", п.С-й цілісінький місяць прожив у Карлових Варах, де пив воду та лікував свою городовицьку печінку;

2. У Варшаві він служить в Українському Комітеті /службою здобуває кусок хліба/; здається знову завідує бібліотекою і, знаю напевно, сушить свою голову над питанням: при чий їй би допомозі випустити 2-гу, 3-тю, 4-ту та 5-ту "книжки" "Нарисів з історії революції на Кубані"?

При бажанні таких відомостей з життя п.С-го можна навести безліч, але чи можуть же вони служити "доказом" його самозванства? Очевидно, не можуть.

Але, оповідаючи про те, де й коли саме п.С-й чхнув та кашлянув, "інформатор" своєю "інформацією" може й справді спантеличити козака-кубанця, котрий у партійних та групових взаємовідносинах наддніпрянців погано чи й ніяк не орієнтується. Не виключено, що козак-кубанець, прочитавши "інформаційну" статтю "Шкідливе самозванство", чого доброго ще й подумає: "городовикам, бач, і книжку й до книжки, а нам... На словах, бач, і те й се, і "однієї ми нації люди", і "одна лиха година нас побила", і "разом, одностайно визволятися ми будемо", а як на ділі... Сулятицькому, бач, і стипендію, а нашому братові козакові... Така в світі правда!" І, чого доброго, козак ще й головою покиває і важко зітхне. Для таких козаків потрібується пояснення, виявлення дійсного стану річей, щоб справді не сталося якого непорозуміння. Отже мушу спинитися і над останніми "доказами".

"Інформатор" хоч і "все чує і все знає", але, очевидно, йому не відомо, що п.С-й у Відні перебуваючи, був головою Українського Комітету і, дійсно, працював у постійному контакті не тільки з групою Микити Шаповала, тоб-то з Українським Громадським Комітетом у Празі, на чолі якого стояв п.М. Шаповал, а й з усіма українськими організаціями

ями, які піклувалися про емігрантів, де б ці організації не були. Нічого й говорити про те, що "постійного контакту" вимагали, між иншим, і інтереси емігрантів-кубанців.

А що Український Громадський Комітет у Празі/голова Шаповал/був установою, яка кубанців не цуралася, може свідчити хоч би й той факт, що його членами були, між иншим, і теперішні редактори "Інформації" п.п. Бич та Плохий та бувший голова Громади Кубанців п.Щербина.

Слід ще зазначити, що Укр.Гром.Комітет завжди одгукувався на всі прохання не тільки кубанських городовиків, а й кубанських козаків і, треба сказати, він ніколи не цікавився тим, хто той або инший кубанець: козак чи городовик. Прохання кубанців задовольнялися без вагання /коли їх взагалі можна було задовольнити/ і не залежно від того, хто клопотався за кубанців чи городовик п.С-й чи хтось із козаків. А на доказ того, що й козаки зверталися до Укр.Гром.Комітету /голова Шаповал/ і навіть не справах найдрібніших, подаю листа одного з теперішніх редакторів "Інформації":

- "Українському Громадському Комітету в Празі.

Тимчасовий Громадський Уряд кубанців в Чехословаччині уважно просе У.Г.К. прийняти до військових касарень слідуєчих кубанців: 1/Банкина М.О., 2/Тягла В.Ф., 3/Глуценка П.Ю. 4/Гурмаженка О.К.

Голова Тимчасового Уряду
П.Макаренко.

V 42
19.14/9.21"

Лист, як бачимо давній, ще з часів конференції кубанців у Празі, і цей лист красномовно говорить, між иншим, і про те, що Укр.Гром.Комітет давав кубанцям навіть притулок. І дійсно в Укр. Гром.Комітеті кубанці завжди знаходили і допомогу й притулок і братерську пораду.

Треба сказати, що колись навіть Громада Кубанців належно оцінювала постійне доброзичливе відношення Укр.Гром.Комітету до кубанців. Так у збірнику "Кубань", що його видала Громада Кубанців, на чолі якої стояли п.п.Бич та П.Макаренко, на

можливо

можливо

ст. 67

- "Постійні добрі взаємовідносини у Громади Кубанців з Українським Громадським Комітетом на-
решті найшли свій вираз у писаній догоді від 8.
лютого 1924 р. про співпрацю та взаємну підтрим-
ку"....

Отже треба визнати, що Укр. Гром. Комітет
дбав однаково, як про наддніпрянців, так і про ку-
банців, не роблячи між українцями різниці по оз-
начі територіальній. І, звичайно, він однаково
пильно клопотався й про стипендії, як для козаків
так і для городовиків. І коли п.С-й, дякуючи Укр.
Гром.Комітетові/голова Шаповал/, одержував, так
звану, літературну стипендію по 300 корон у мі-
сяць на протязі дванадцяти місяців, то й два ре-
дактори "Інформації" - п.п. Бич та Плохий при до-
помозі того ж Укр. Гром. Комітета їх одержували:
перший по 2.000 кор. у місяць на протязі року, а
другий, здається по 600 кор. трошечки довше. Цей
факт свідчить про те, що Укр.Гром.Комітет дійсно
не робив ніякої різниці між кубанцями.

Само собою розуміється, що й двері Укр. Со-
ціологічного Інституту/голова Шаповал/ не були
перед кубанцями зачинені. І дійсно, членами його
були п. п. Бич та Щербина Ф., а п. С-й там же був
бібліотекарем. Так, Укр. Соц.Інститут допомагав
кубанцям навіть книжки "випускати"./Він"випустив"
книжку п.Івасюка "Кубань", та п.С-го "Нариси з
історії революції на Кубані" т.І. До речі ска-
зати, остання книжка була видана і при допомозі
американських українців, котрі прислали спеціаль-
но на видання "Нарисів" 200 доларів./

Отже, коли б комусь із кубанців і спала
думка в голову про несправедливість Укр.Гром.Ко-
мітета супроти козаків кубанців, то можна споді-
ватися, що після цього мого пояснення той куба-
нець переконається, що така думка помилкова.

"Інформатор", навівши свої "докази", каже:
-"Ясно одно: п.С-й безумовно не має ні правних,
ні моральних підстав для виступів в імені Ку-
бані".

І так "інформаторові" ясно, що висловивши
своє здивування на адресу тих, хто "підтримує са-
мозванство п.С-го", він навіть счинив лемент: -
-"Можете добувати собі кусок хліба, але не смієте
виступати в імені Кубані!!!"

Колісєв ован елем кубансько-Рарі сучас

слухав велеречивого промовця, а тоді зголосився до слова, зійшов на трибуну й промовив:- "З попереднього оратора витікає, що....., но мисль його неправильна!" - Скажу й я: з "інформатора" "витікає", що п.С-й - самозванець, а він, "інформатор", має правні й моральні підстави в'язати й розв'язувати, кидати милостиве "може" і гнівне "не сміє!!", "но мисль його неправильна".

----- 0 -----

З м і с т .

Г.Ганько. До моменту.....	ст. 1
Є.О-ко. Живі свідки.....	" 10
Що робиться дома.....	" 15
Синегуб. Коли ж кінець?.....	" 16
Закубанець. На манівцях.....	" 17
Саврадим. У нашій станиці.....	" 19
А.Коба. Совітсько-Китайський конфлікт...	" 26
О.Гребенчук. Жиди та араби.....	" 27
Леглеч. Туркофільство та русофільство...	" 30
Марко Підгірний. Не шкідлива демагогія..	" 33